

O ORGANIZACIJI I METODU RADA KOMANDE ZDRUŽENIH JEDINICA U SAVREMENIM USLOVIMA

Dinamičnost, brzina borbenih dejstava i često premeštanje KM zahtevaju od organa komandovanja veliku operativnost i umešnost u pripremanju i rukovođenju borbenim dejstvima. To u osnovi znači blagovremeno (daleko brže nego do sada) dobijanje i prikupljanje podataka o neprijatelju i situaciji na bojištu, njihovu obradu, brzo donošenje odluke i prenošenje potčinjenim komandama. Za pripremu operacije — boja u savremenim uslovima komande će redovno imati *vrlo kratko vreme*. Slučajevi kada će se raditi po ranijim vremenskim normama biće izuzetni. Međutim, bez obzira na kratko vreme i borbene uslove, donošenje pravilne i sigurne odluke traži organizovanost u radu komande i solidna rešenja, koja će proizilaziti iz najaktuelnije borbene situacije. Sve ovo ukazuje na potrebu da se neposrednije i na konkretan način sagleda rad komandi u savremenim uslovima i usaglasi novim zahtevima. Pri tome, ne bi bilo dovoljno samo izneti principe i stavove na koje ukazuje teorija već izaći s nekim konkretnim predlozima, koji polaze od naših potreba i uslova i koji mogu imati praktične koristi.

Iznošenje stavova i predloga o ovome, zasnivaće se na postojećoj organizaciji i formaciji komandi, sadašnjim tehničkim sredstvima za komandovanje i štabni rad, kao i uslovima kad se odluka za sledeću borbenu radnju-operaciju ne donosi u potpunosti i u isto vreme sa borbenom radnjom-operacijom koja je u toku.

Među najvažnijim pitanjima u radu svake komande je blagovremeno donošenje odluke. Prema svemu, izgleda da na brzinu donošenja odluke najviše utiču:

odgovarajući metod i organizacija rada komande i stepen tehničke opremljenosti komande koja obezbeđuje brzinu i efikasnost.

Da bismo ove faktore mogli analizirati i pravilno oceniti, najbolje je sagledati kako se odvija proces rada u komandi po osnovnim pitanjima u donošenju odluke. Kao osnov u razmatranju uzeli smo da proces rada počinje od momenta dobivanja kompletnog zadatka od pretpostavljene komande. U tom momentu jedinica se može nalaziti u neposrednom dodiru sa neprijateljem, na većoj ili manjoj dubini u nekim od ešelona operativnog poretka. Pri tome treba istaći da komanda započinje svoj rad polazeći od pretpostavke da svi njeni organi prate situaciju i znaju osnovne podatke o neprijatelju, svojim snagama i zemljištu, zapravo da znaju sve ono što se u odgovarajućim uslovima moglo saznati. To znači da se dobivanjem zadatka odmah izvlače zaključci iz situacije i vrše upoređenja i procene po bitnim pitanjima koja on nameće.

U savremenim uslovima posebno je važno obezbediti što potpuniji kolektivni rad komande, tj. neposrednu prisutnost (čak u istoj pro-

storiji) i učešće svih organa koji mogu uticati na donošenje odluke. Takav kolektivan rad koga neprekidno vodi komandant započinje od momenta dobivanja zadatka i traje do donošenja odluke. Na kolektivan i ekspeditivan rad svih organa komande u velikoj meri utiče i nastojanje same komande da rad započne tako kako bi se *što pre donela osnovna zamisao*, ideja odluke, jer je to *najhitnije i čvorno pitanje celog procesa*, ne samo zato što čini idejnu osnovu rešenja-odluke, već i zato što joj se prilagođava i na njoj bazira rad svih organa komande na proceni situacije i započinje neposredno planiranje operacije.

Osnovna zamisao se ne može doneti *ad hoc*, bez obzira na kritičnost vremena koju nameću savremeni uslovi. Adekvatno idejno rešenje se može doneti samo na bazi odgovarajuće procene najuticajnijih faktora. Međutim, proučavanje situacije, kad se komandantu iznose makar samo zaključci, ipak traži mnogo vremena. Ovaj deo poslova je u celom procesu rada komande obično i najduži. Zato je od posebnog značaja kojim metodom će komanda proceniti situaciju da bi došla do osnovne zamisli. Dosadašnje iskustvo je dalo više metoda, ali u praksi je prevladao onaj po kome se vrši sveobuhvatna procena neprijatelja i sopstvenih snaga, u koje uključiti i ostale faktore (vreme, zemljište). Međutim, procena i na ovaj način traži puno vremena, pa se postavlja pitanje da li se i koliko može još skratiti, a da se ne umanjí kvalitet i celishodnost.

Svaka komanda, pa i kad jedinice nisu u neposrednom dodiru sa neprijateljem, obavezna je da permanentno prati situaciju na frontu i da je ceni prema svojim mogućnostima. Polazeći od toga, normalno je da u velikoj meri poznaje neprijatelja i zemljište na kom dejstvuje, da je ocenila njegove mogućnosti, pa možda i eventualne namere. Za to postoji niz određenih puteva i načina. To znači da će dotičnoj komandi, nakon dobivanja zadataka, biti dovoljno da se *kratko osvrne* samo na nove podatke o neprijatelju koji su od bitnijeg uticaja na izvršenje zadatka. Ostaje kao najvažnije da se dobro i realno procene mogućnosti sopstvenih snaga u izvršavanju dobivenog zadatka.

Kad komanda ima vrlo malo vremena za odluku, najbolje je da procenu vrši kroz traženje najadekvatnijih odgovora na pitanja koja postavlja osnovna zamisao odluke. U svakom slučaju mora se proceniti i dati odgovor na sledeća pitanja: gde je pravac glavnog i pomoćnog udara u napadu, odnosno položaji (pojasevi) u odbrani; grupisanje osnovnih snaga (pešadijske i oklopne jedinice) po pravcima (pojasevima) i njihov bliži i dalji cilj; upotreba nuklearnih i avio-sredstava, lokacija komandnih mesta i vreme gotovosti za napad, odnosno odbranu. Ovde može doći i još poneko pitanje, karakteristično za datu situaciju i postavljeni zadatak, ali ovo su osnovna pitanja koja se ni u kom slučaju ne mogu izostaviti.

To znači da komandant sa svojim organima odmah, nakon upoznavanja sa zadatkom, prilazi analizi jednog po jednog pitanja osnovne zamisli radi pronalazjenja najadekvatnijeg odgovora. Na prvi pogled ovo ima suviše uzak i parcijalan karakter. Međutim, ako komanda već poznaje opštu situaciju, prirodno je da ide na konkretnu procenu samo onih pitanja iz kojih će neposredno proizaći idejno rešenje (pravac

glavnog udara, grupisanje snaga i dr.). Ovakva procena je ne samo najbrži put do rešenja već i najintenzivnije koncentrisanje komande na čvorna pitanja same odluke. Zato se i ne bi moglo govoriti o parcijalnom, već neposrednom procenjivanju bitnih elemenata koje traži odluka. Ovakvim načinom rada načelnici rodova i službi odmah u toku ove procene najneposrednije uočavaju i cene ulogu svog roda (službe) i mogu realno predložiti na koji način će obezbediti komandantovu zamisao.

Ono što je najvažnije i što treba posebno istaći u ovakvom metodu rada komande je to da organi komande ne treba da iznose komandantu svoju procenu ili zaključke iz procene situacije. Načelnik štaba, načelnik operativnog odseka, načelnici rodova, i drugi organi, cene situaciju da bi došli do zaključka o najoptimalnijoj upotrebi svojih jedinica u datoj situaciji, s tim da komandantu daju samo konkretan predlog. Iznošenje misaonog procesa u proceni situacije može imati koristi jedino kada se ima dovoljno vremena i da bi se starešine obučile u brzom i sistematskom analiziranju situacije.

Ovde se može postaviti pitanje, da li ovakva procena situacije neće uticati na kvalitet odluke? Odgovor je u sposobnosti starešina i komande. Ako imamo sposobne štabne oficire i uvežbanu komandu, nema vremena a nisu ni potrebna duga referisanja o svim elementima situacije. Da bismo u tome uspeli, štabne oficire treba osposobljavati u operativnom i brzom radu u komandi. Kao metod rada najpogodnija su taktička zanimanja po sistemu grupnog metoda. Na ovaj način se najviše nauči, jer se sagledava logičnost misaonog procesa, pravilnost uočavanja bitnih momenata u situaciji i koliko takva procena daje osnova za donošenje odluke. Ovakav rad će brzo ukazati da li se i kada može ići na sledeći stepen obučavanja starešina (KSRI, ŠRI, vežbe komandi na zemljištu) i uticaće u raspoređivanju na određene funkcije u komandi.

Ukratko ću se osvrnuti na to kad i kako odgovarajući načelnici započinju i rešavaju zadatke svoga roda (službe) za borbenu radnju — operaciju koja se planira. Treba imati u vidu da je za potpun i kompleksan rad komande najpovoljnije otpočeti kada zajedno sa zadatkom (odlukom) pretpostavljenog stignu i posebna naređenja za upotrebu roda (službe).

Zadatak pretpostavljene i osnovna zamisao svoje komande čine bazu za rad rodova i službi. Na osnovu njih oni razrađuju predlog upotrebe roda i počinju da formiraju naređenja potčinjenim komandama i jedinicama. Paralelno sa donošenjem odluke dovršavaju se i rešenja za upotrebu roda, a zatim oformljuju se izvršna dokumenta i prilažu uz zapovest (direktivu).

Da bi se ovo postiglo svaki načelnik roda (službe) mora imati više slobode i inicijative delovanja u sklopu zadataka i osnovne zamisli sa izraženom težnjom da se komandantova odluka najbolje obezbedi. To znači da organi komande odmah posle upoznavanja sa osnovnom zamisli rade na pripremi predloga bez traženja i očekivanja naknadnih naređenja komandanta ili načelnika štaba. Izuzetno, za posebno važna pitanja će tražiti objašnjenje ili saglasnost. Savremeni uslovi zahtevaju takav metod rada organa komande koji mora imati u vidu ove mo-

mente. Treba se podsetiti da gotovo sve armije smanjuju broj ljudstva u komandama. Sa jedne strane su zahtevi za rigorozno skraćivanje vremena u pripremi i planiranju borbenih dejstava, a na drugoj strani se smanjuje broj ljudi koji treba da izvrše te pripreme u znatno složenijim uslovima. Ova protivrečnost se jedino može rešavati sa uvežbanim oficirima i odgovarajućim metodama rada komande, vodeći pri tom računa da se ne dozvoli neorganizovanost u rukovođenju i rizik neusaglašenog dejstva brojnih jedinica, rodova i službi čiju upotrebu planira komanda združene jedinice.

Treba usvojiti takav metod rada komande koji će omogućiti da se ova protivrečnost savlada. Ako načelnik roda počne planiranje upotrebe svog roda nakon odluke komandanta, neće završiti svoj posao ni dostaviti planirane zadatke potčinjenim jedinicama na vreme. To znači da potčinjena komanda neće moći da počne blagovremen, sinhronizovan i celovit rad zahvatajući zadatke rodova i službi, jer njihova naređenja nisu stigla sa zapovešću (direktivom). Od kolikog je ovo značaja može se pretpostaviti, ako se ima u vidu da odluka po hijerarhijskoj lestvici mora stići do krajnjeg izvršioca (vojnika — poslužioca oruđa), a u toj lestvici od komande divizije ima pet stepenica. Kad se tome doda potreba da niže taktičke komande ovu pripremu treba da izvrše na zemljištu i za videla, onda postaje jasno od kolikog je značaja vreme i njegovo efikasno korišćenje.

Kao što se vidi, organi komande moraju da pripreme i da formiraju rodovska i ostala naređenja paralelno sa donošenjem odluke. Ovaj momenat, također, naglašava hitnost donošenja osnovne zamisli i važnost kolektivnog rada komande. Načelnici rodova i službi moraju biti osposobljeni da brzo i spretno rade, da, na bazi osnovne zamisli, samostalno i operativno deluju. Ceo proces njihovog rada od upoznavanja sa zadatkom, procene situacije, predloga upotrebe i oformljavanja naređenja mora se sažimati, a neke poslove moraju jednovremeno obavljati. To znači da organ roda (službe) u proceni situacije jednovremeno donosi i rešenje, koje unosi na kartu, i dokument. I za načelnika roda (službe) je najjednostavnije da vrši procenu po onim pitanjima i redosledu koje sadrži predlog ili naređenje po rodu. Shvatanje zadatka i opštu procenu je već izvršio sa komandantom u toku donošenja osnovne zamisli, a sada postavlja i cení samo ona pitanja koja traži odgovarajući plan (naređenje) za upotrebu roda. Na toj osnovi dobivene odgovore ucrtava na kartu i oformljuje u odgovarajućim dokumentima. Ukoliko u toku rada naiđe na nepoznanice ili teškoće, može brzo dobiti objašnjenje, jer kolektivan rad obezbeđuje da su svi osnovni organi komande na okupu. Na ovaj način, plan upotrebe roda se razvija i konkretizuje od samog početka, doteruje i dopunjava u toku rada, tako da u vreme donošenja komandantove odluke dobije završnu formu. Tako se ceo proces rada odvija relativno brzo i lako, sa komandantom odlukom završe se i ostala dokumenta i kompletan i oformljen zadatak blagovremeno se dostavlja potčinjenima.

Na sličan način rade i organi pozadine na PKM. Nakon donošenja osnovne zamisli pomoćnik komandanta za pozadinu ili njegov operativni organ odlazi na PKM i organizuje kolektivan rad organa službi radi blagovremenog donošenja predloga za odluku, a zatim ofor-

mljuje planove-dokumente. Sve ovo, a i praksa je ukazala da se PKM ne sme suviše i nepotrebno udaljavati od KM. Pored toga, treba imati u vidu da više komande normalno preduzimaju mere snabdevanja i zbrinjavanja i pre nego potčinjeni dobije zadatak. No, ovo ulazi u domen posebnog razmatranja.

Da bi još konkretnije prišli ovom pitanju, korisno bi bilo dati i proračun vremena celog procesa rada komande u donošenju odluke. U teorijskoj obradi ovog pitanja ne nailazi se na raščlanjen proračun vremena za rad komande u savremenim uslovima, već se obično daje načelan stav o vremenskoj granici i ostaje se u opštim okvirima (komandant divizije treba da donese odluku za jedan do dva časa i sl.). Radi izmene mišljenja o ovom pitanju i daljeg izučavanja, ovde će se izneti jedan (mogući) proračun kada komanda ima malo vremena. Proračun je raščlanjen po osnovnim radnjama komande na donošenju odluke:

kolektivno proučavanje i shvatanje zadatka sa ucrtavanjem podataka na kartu, oko pola časa;

kolektivna procena situacije i donošenje osnovne zamisli, oko jedan čas;

pripremanje predloga i referisanje komandantu, oko pola časa;

izdavanje komandantove odluke (usvojene predloge upotrebe jedinice ne ponavlja) i unošenje na kartu, pola časa;

konačno oformljenje zapovesti i naređenja rodova i službi, oko jedan čas.

Ovde je iznet kompletan proces donošenja odluke, sa aktivnim učešćem svih organa komande. Međutim, ako to situacija zahteva ovo se skraćuje izostavljanjem pojedinih elemenata, sve do onog vremenskog minimuma kada komandant sam donosi odluku uz kratku procenu sa najbližim saradnicima.

Kao što se vidi i ekspeditivan metod rada zahteva oko 2,5 časa za donošenje odluke, a zapovest će potčinjenima moći krenuti nakon 3,5 časa. Ovaj momenat se može donekle ublažiti ako se potčinjeni komandanti na vreme pozovu u komandu da saslušaju odluku i unesu je na kartu. Time se dobija ne samo u vremenu, već i u pogledu objašnjavanja važnih pitanja ili isticanja nekih elemenata odluke. Zato, kad god ima uslova, ovo je korisno primeniti.

Ovaj proračun je samo jedan prosek koji će mnogima izgledati nedovoljan za komandu divizije da izuči sva pitanja, donese i oformi odluku. Međutim, ako se počne od stare istine — da je bolje doneti odluku na vreme, pa i nešto slabiju, nego idealnu ali kasno, onda drugog izlaza nema, jer zakašnjenje najčešće može da znači i poraz. Treba naglasiti da se pri razmatranju ovog proračuna polazilo od toga da komanda ima sposobne i dobro uvežbane oficire, koji brzo uočavaju i cene situaciju, donose jasne i konkretne predloge, brzo i sažeto oformljuju dokumente.

Navedeni proračun iako je zasnovan na racionalnom korišćenju vremena za pojedine radnje, ne bi bio realan ukoliko se ne usvoji kolektivan metod rada komande. A to znači da, pored načelnika štaba, u zajedničkom radu sa komandantom obavezno učestvuju i ostali po-

moćnici, načelnik prvog i drugog odseka i načelnici onih rodova čija uloga u dotičnom zadatku ima poseban značaj.

Redosled poslova u procesu ovakvog kolektivnog rada bio bi sledeći: zajedničko proučavanje zadatka i donošenje osnovne zamisli uz procenu situacije u vezi s pitanjima koja traži zamisao. Ovaj deo rada je najvažniji, a i najpresudniji. Zato je početno angažovanje komande najintenzivnije da bi se poslovi kvalitetno i u što kraćem vremenu obavili, jer čine osnovu za dalji celishodan i organizovan rad komande, i uslove za početak angažovanja potčinjenih komandi. Organi u komandi planiraju upotrebu svoga roda (službe), oformljuju predloge za komandantovu odluku i naređenja za potčinjene, koji će se priložiti uz zapovest. Potčinjene komande, ukoliko njihovi komandanti nisu bili prisutni pri donošenju osnovne zamisli, dobivaju elemente osnovne zamisli u vidu prethodnih naređenja. U isto vreme operativni organ formuliše prve četiri tačke zapovesti pošto već raspolaže svim potrebnim elementima. U određeno vreme načelnici rodova i pomoćnici komandanta iznose predloge o upotrebi svoga roda (službe) koncizno i u formi kako će ući u zapovest. Posle toga komandant donosi odluku i odmah prelazi na iznošenje zadatka svake jedinice, jer je osnovnu zamisao (tačka 4 u zapovesti) doneo ranije, a usvojene predloge pojedinih rodova (službi) ne ponavlja. Na ovakav način komandant može za kratko vreme izneti odluku, koju svi jednovremeno unose u svoje karte. Isto tako, koristeći oformljene predloge rodova (službi) operativni odsek će lako i brzo oformiti i napisati zapovest.

U čemu je ovde i kakva prednost? Najviše u tome što se relativno brzo i organizovano dolazi do odluke, zapovesti i naređenja po rodovima i službama. Pored toga, odmah po donošenju osnovne zamisli, potčinjene komande se angažuju i počinju svoju pripremu, a organi sopstvene komande rešavaju pitanja upotrebe jedinica svoga roda (službe) i to polazeći od sigurne i konkretne osnove. Brzo oformljavanje i dostavljanje zapovesti (direktive) sa priložima po rodovima (službama) ima poseban značaj za blagovremeno i potpuno angažovanje potčinjenih komandi po svim linijama, jer za to osnovna zamisao ne može dati dovoljno podataka.

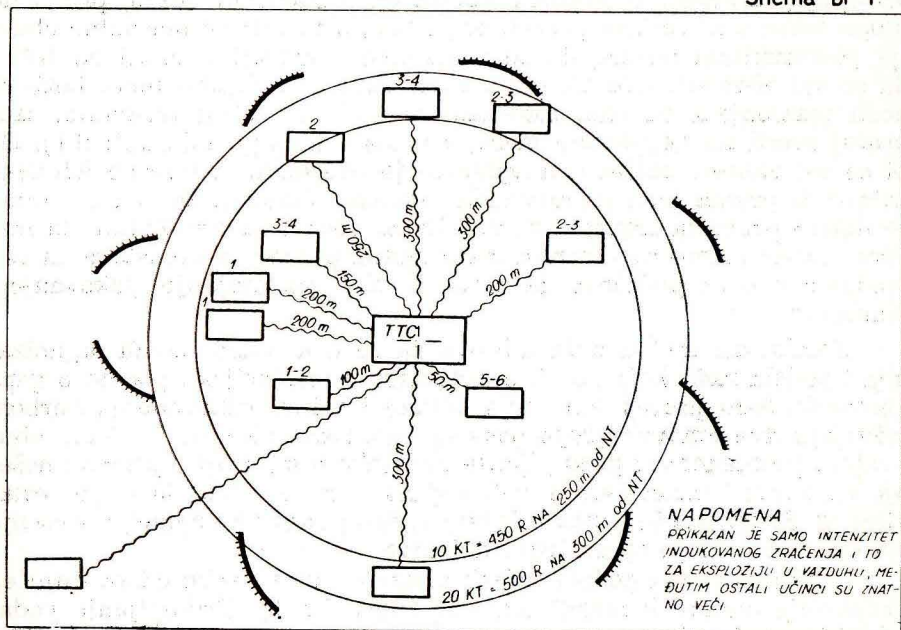
U ovakvom metodi, gde se kroz ceo organizacioni proces rad organa komande objedinjuje i u pojedinim fazama tako sinhronizuje da se niz poslova paralelno obavlja, uloga načelnika štaba ima poseban značaj. On organizuje, precizno i detaljno reguliše rad komande po zadacima, vremenu i organima i drži u ruci celokupni proces rada. U vreme mira organizuje uvežbavanje pojedinih organa i komande u celini i tek kada postigne da svaki organ majstorski vlada delom svoga posla, a cela komanda po zadacima, vremenu i ljudima funkcioniše kao uhodani mehanizam, onda i navedeni proračun postaje realan. Bez ovoga, svi zahtevi za skraćivanjem procesa su iluzorni i praksa bi ih brzo demantovala.

Kako obezbediti kolektivan rad na KM, vodeći pri tome računa o bezbednosti i drugim momentima koje nameću savremeni uslovi? Obično se misli da je zaštita od nuklearnih sredstava postignuta ako se organi komande na KM decentralizuju po odeljenjima, odsecima, elementima centra veze i sl. Rešenje se traži u rastresitosti koja se obično ostvaruje što se ovi organi razmeste tako da su međusobno udaljeni

100 do 300 metara pa i više. Praksa je pokazala da pri postojećim tehničkim sredstvima komandovanja, ovakva decentralizacija onemoćava ili u najmanju ruku jako otežava ekspeditivnost rada komande. Zato bi bilo nužno najpre razmotriti šta se i koliko dobiva sa ovakvom rastresitošću. Da li je to rešenje u pogledu bezbednosti od nuklearnog udara, recimo projektilom 10 — 20 KT?

Kada izađe u rejon odakle će rukovoditi borbenim dejstvima, komanda se deli na KM, RKM i PKM. Izuzimajući radio-centar veze, koji se izdvaja na veće udaljenje, na KM izlazi relativno mali broj

Shema br 1

starešina komande (u pd 15 do 20) i ukoliko se razbiju po odeljenjima na 100 do 300 metara, oni će se razmestiti po dvojkama-trojkama, ali i dalje ostati u granicama snažnog dejstva nuklearnog projektila od 10 KT (skica br. 1). Prema tome, ovako rastresit raspored komande na KM u osnovi ne rešava zaštitu od nuklearnog udara male snage. S druge strane, ako se komanda na ovaj način rasporedi na KM, neće moći brzo i efikasno da radi kao kolektiv. Praksa je pokazala da se u ovom slučaju gubi mnogo dragocenog vremena. Starešine koje učestvuju u pripremanju odluke su vrlo često u pokretu od svog šatora (skloništa) do komandanta ili načelnika štaba. Stalne izmene situacije traže da se na kartu unose najsvježiji podaci, pa starešine moraju da odlaze u prvo i drugo odeljenje radi uzimanja podataka. S obzirom na veći broj organa koji su izdvojeni i vode svoje radne karte, ovo često stvara gužvu, ometa rad prvog i drugog odeljenja, dok svi ostali gube mnogo vremena u ovim »šetnjama«. Sve ovo još više komplikuje

često premeštanje KM, a pogotovo kada se to čini noću. Dobra organizacija veze na KM ovo ne rešava, već samo donekle ublažuje, jer je nemoguće sredstvima veze brzo i sigurno prenositi sve podatke ovolikom broju organa. Čak ni savremena sredstva veze, koja predajom istovremeno i šifruju sadržaj, ne mogu zadovoljiti potrebe komande u procesu donošenja odluke.

Brz i ekspeditivan rad komande može se postići kad se svi organi koji učestvuju u donošenju odluke nalaze pored komandanta ili načelnika štaba, tj. kad im se obezbedi neposredan, dobar i kolektivan rad. Sve ovo ukazuje na potrebu da se razmeštaj komande na KM ozbiljnije razmotri. U pogledu zaštite od nuklearnih udara, primarnu ulogu treba dati češćem premeštanju KM, s tim da se normalno obavlja pod zaštitom mraka, da se radio-centar izdvoji i udalji od KM i da se svi elementi KM ukopaju, maskiraju i preduzmu mere bezbednosti (zaklonjeni od oka, foto-kamere i elektronskog izviđanja; saobraćaj svesti na neophodnu meru, a u toku dana ga zabraniti itd.). Da bi se ovi zahtevi ostvarili neophodno je obezbediti i izvesne tehničke uslove. U prvom redu da komanda raspolaže štabnim kolima u kojima se nalaze priručna sredstva za rad štaba, vezu i odmor. Zatim, da ima veće štabne šatore sa laganim kompletima pomoćnih sredstava za rad i odmor koji su podešeni za brzo i lako postavljanje, pakovanje i transport.

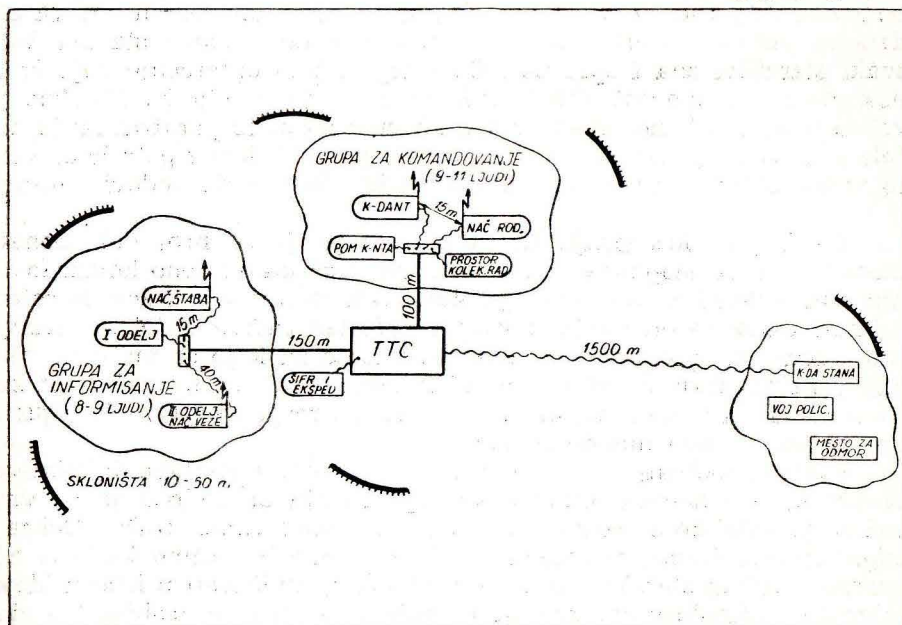
Kolektivan metod rada zahteva da se u komandi izvrši organizacija i podela rada koja donekle zanemaruje formacijsku podelu organa komande. Sam proces donošenja odluke i uslovi rukovođenja borbom izdvajaju dve osnovne grupe poslova koje rešava komanda. Jedni obuhvataju permanentno prikupljanje podataka o situaciji, njihovo unošenje na kartu i informisanje svih organa komande, suseda i pretpostavljenog. Drugi, što je donekle izdvojen deo poslova komande, donošenje odluke i planiranje operativnih dejstava.

Ovako usvojena podela odmah ukazuje i na potrebu odgovarajućeg grupisanja organa komande na KM (skica br. 2). Prikupljanje podataka i informisanje zahteva posebnu, izdvojenu grupu starešina na KM. Tu bi se, normalno, nalazila dva do tri oficira iz štaba, koji su osposobljeni da lako i vešto vode radnu kartu, da brzo, tačno i neposredno primljene podatke, tako reći, sa telefonske slušalice nanose na radnu kartu i obratno. Radna karta ove grupe mora imati preglednu i uvek aktuelnu situaciju o neprijatelju i svojim snagama, i to za komandu divizije raspored snaga najmanje do bataljona i samostalne čete. Ova grupa neprekidno i neposredno informiše komandanta i ostale organe o svakoj važnijoj promeni. S obzirom na poslove i zadatke normalno je da ovom grupom rukovodi drugi odsek ili oficir iz prvog odseka. Formiranjem ove grupe u svim komandama (po vertikali i horizontali), znatno se dobiva u sigurnosti i potpunosti podataka, ekspeditivnosti informisanja i ekonomičnom korišćenju postojećih kanala veze. Na ovaj način će se izbeći sadašnja praksa da svaki organ komande, počev od komandanta i načelnika štaba, načelnika odseka do načelnika roda, neposredno obaveštavan ili sam traži i preko sredstava veze paralelno prima iste podatke po svojoj liniji. Pored toga, stalna je praksa da svi organi komande često odlaze u sklonište načelnika štaba prvog i

drugog odseka da uzimaju ostale podatke i kompletiraju situaciju. Na ovaj način se baš ovim organima, koji su najviše angažovani onemogućava normalan rad. Uvođenjem ovakve grupe, nazovimo je — »grupa za prijem podataka i informisanje«, prestaje potreba za čestim traženjem podataka od drugih organa komande preko sredstava veze, itd., pri čemu se gubilo dragoceno vreme i ometala radna atmosfera u komandi.

Drugu i važniju grupu, nazovimo je »grupa za komandovanje«, sačinjavale bi starešine, koje neposredno pomažu komandantu u donošenju odluke i rukovođenju borbenim dejstvima. Pored komandanta, načelnika štaba i ostalih pomoćnika, u ovu grupu ulaze načelnik prvog

Schema br 2

i drugog odseka i načelnici onih rodova čija je uloga u dobivenom zadatku posebno važna. Ovoj grupi treba stvoriti uslove za zajednički rad u toku donošenja odluke i za rukovođenje dejstvima u dinamici. Za grupu bi trebalo obezbediti šator (zemunicu) odgovarajuće veličine sa svim sredstvima koja omogućuju zajednički rad cele grupe. Ona treba da ima odgovarajući komplet za vođenje štabnih poslova, pribore za vođenje radne karte, kopiranje i umnožavanje, obrasce raznih dokumenata, magnetofon i drugo. O ovome se u celini stara načelnik štaba preko komande stana i prvog odseka. Oficiri I, II odseka i rodova treba da su umešni u štabnom poslu i planiranju, da prate proces rada i jednovremeno rade planove, a iznošenje komandantove odluke neposredno unose na kartu. Znači, jednovremeno sa donošenjem odluka se grafički oformljuje. Ovakav postupak unosi sredečnost i ubrzava rad.

Iz ovako uređenog centra komandant rukovodi komandom i neposredno komanduje jedinicama. Ni jedna ni druga grupa ne smeju se suviše udaljiti od žičanog centra veze i treba da imaju odgovarajući broj priključaka za vanjske i unutrašnje veze.

Dokumentacija koju obrađuje svaka komanda ima veliki značaj za njen ekspeditivan rad. Neophodno je najpre odrediti koja dokumenta obavezno i u svakoj situaciji treba raditi. Za svaki dokument odrediti koji ogran komande ga vodi i do kada mora biti oformljen. Radi svođenja dokumentacije na neophodan obim i meru potrebno je precizirati formu i sadržaj svakog dokumenta. Pri tome izostaviti sve ono što je regulisano postojećim pravilima, propisima i normama ili što komanda i njeni organi moraju znati. U zapovesti se, ponekad, unose celi odeljci po PNHBO, PVO, moralno-političkom stanju bezbednosti, itd., koji su uopšteni i ne konkretizuju obaveze u vezi sa zadatkom jedinice. Obično su ovo principi i doktrinarni stavovi koje svaki starešina zna i sprovodi. Ovo nepotrebno opterećuje najvažniji dokument — zapovest, čak i kada vreme nije u pitanju. Posebno je važno u zapovesti ne unositi ništa suviše, naročito parafraziranje načela i taktičkih principa. Ako je to ipak za potčinjenog potrebno, onda to treba učiniti u prilogima ili uputstvima koja daju rodovi (službe).

Celokupno dosadašnje iskustvo ukazuje da se broj dokumenata mora svesti na neophodan minimum koji traži savremeno komandovanje, dok forma i sadržaj svakog dokumenta moraju biti sažeti, koncizni i jasni. Osnovne elemente, formu i redosled sadržaja dokumentacije treba pravilski propisati. Za one dokumente za koje se može utvrditi odgovarajuća forma, treba unapred izraditi obrasce i formulare sa kojima komanda i njeni organi uvek treba da raspolažu. Ovo će sigurno da uprosti i ubrza mnoge poslove.

Postoje mišljenja da ovo vodi šablonizmu i sputava inicijativu. Međutim, ona nemaju osnova, već sprečavaju da se reši jedno vrlo važno pitanje koje savremeni uslovi komandovanja traže. Dobra i odgovarajuća forma, utvrđena u šablon, može biti samo korisna. Sigurnog i veštog starešinu ovo neće nikada ograničavati u izboru ideja, inicijativi i konkretnim rešenjima koje će i uneti u »šablonske« dokumente.

Radnu kartu kao najvažniji dokumenat treba posebno istaći. Ona je sastavni deo rukovođenja i funkcije svakog organa komande. Radna karta je vrlo važna svakom starešini od upoznavanja sa zadatkom, procene situacije, donošenja odluke do formulisanja direktive, naređenja i planova. U naglim promenama situacije, kada se nema vremena za formulisanje naređenja (direktive) i njihovo prenošenje sredstvima veze, zadatak se potčinjenima može preneti i po karti. Oficir za vezu će, sa dobro sređenom kartom, brzo i sigurno preneti odluku potčinjenom komandantu i najbrže ga uesti u zadatak. Ovakav način prenošenja odluke će biti redovan kada su jedinice u pokretu, pregrupisanju, a vreme kratko ili situacija nalaže posebnu tajnost. Zato je veoma važno da se u školama i trupi posveti posebna pažnja obuci starešina i sigurnom i brzom čitanju i vođenju radne karte.

General-potpukovnik
Velimir KNEŽEVIĆ